

Dobre dan! Zwollywooders in Sarajevo

Sjonge, wat is 5.20u opstaan toch vroeg als je dat niet gewend bent. Harold staat elke werkdag om 6.00u op, dus voor hem zou het appeltje, eitje moeten zijn. Toch viel het hem ook wel tegen. De geoliede machine werd weer in gang gezet en 40 minuutjes later zaten we fris gewassen, ontbijtje achter de kiezen, in de auto. Op naar Köln! Dit is de eerste keer dat we een vliegveld hebben uitgekozen dat zo ver van ons thuishonk vandaan ligt, we zijn namelijk wat onbenullig en durven nog steeds geen vlucht met transfer aan. En Köln was de dichtstbijzijnde locatie waar vandaan een rechtstreekse vlucht naar Sarajevo gaat.

Timing... had... wat... beter... gekund. In de spits door het roergebied! Al zigzaggend, diverse files ontwijkend of er gewoon vol in komen te staan, hebben we heel wat schoon van het Duitse landschap en kleine gehuchten gezien. Al met al duurde onze rit niet de geplande 2,5 uur, maar een uurtje langer. Maar ik ben getrouwd met een militair en die krijgt het dan toch wel wat op de heupjes. Dus toen de stress wat omhoog schoot, kreeg ik een reprimande dat we toch echt eerder hadden moeten vertrekken. Tuurlijk heeft ie gelijk, maar ja, toegeven is een tweede! Ik maak me namelijk niet zo druk. Heb immers een ervaren chauffeur aan mijn zijde, die brengt me wel op tijd waar ik wezen moet. Bij de terminal de auto afgegeven aan een vriendelijke meneer en in de luchthaven net zulke vriendelijke mensen.

Maar owee, die Deutsche Gründlichkeit, die kunnen ze nog niet loslaten. En de douane blijft toch wel een dingetje bij mij. Eerst door de mallemolen van je koffer ontleden van vloeistoffen (netjes in een vacuüm zakkie van Ikea), vest of jas uit, elektronische apparatuur in een aparte bak en daarna door een wel heul grote bodyscan. Maar ja, we strandden meteen al bij het eerste onderdeel. Tut tut, het vacuüm zakje is te groot. Okay, okay, ik weet dat je maximaal 1 liter aan vloeistoffen in verpakkinkjes van maximaal 100 ml per stuk mag meenemen. Daar kwam ik echt niet aan, dus alles lag netjes overzichtelijk in het Ikea-zakje van 2,5 liter. Jamaardamagnie! Ze haalde mijn flesje parfum eruit en zei meteen al dat het te veel was (ze zat er gewoon op te azen voor haar eigen collectie) en ik zei op mijn netste Duits: Ganz wohl gar nicht! Fünf und siebzig Milliliter!

Maar of we even alles wilden ompakken naar een zakje van 1 liter. Eerst van die zakjes regelen, 1 euro per twee stuks (woeha!) en dan alles erin proppen. Dat lukte niet helemaal, maar gelukkig had Harold er vier gekocht. Dus hoppa, alles in vier zakjes gepropt en terug naar de juf voor een stempel voor goed gedrag. Nou...nee... mevrouw de douanier ging alles ompakken naar in totaal twee zakjes. De zakjes konden niet meer dicht (vacuüm is ineens niet meer belangrijk), maar ze was blij ze had haar punt gemaakt. Zij blij, wij blij...

Om vervolgens bij het volgende onderdeel uit de rij te worden gepikt omdat ik (ik durf het bijna niet toe te geven) nog een flesje water in de rugzak had laten zitten. Echt een beginnersfout eerste klas! Mijn globetrotterniveau is meteen weer gedaald! De douanier ging dan ook maar meteen even de boel op drugs controleren. Komt 'ie terug, zegt ie: "Ik heb slecht nieuws..... Ik heb niks gevonden." Grapjurken die Duitsers!

Daarna in de rij voor de paspoortcontrole. Jaja, we gaan de EU uit! En om het af te toppen nog weer een boarding pass controle.

Al met al netjes op tijd bij de gate om te horen te krijgen dat de vlucht een kwartier vertraging heeft. Dat kwartier werd uiteindelijk een uur, maar ach, vakantie is vakantie.

De vlucht verliep voorspoedig en bij aankomst stond de taxi al klaar om ons naar het hotel te brengen in

het hartje van het oude centrum. Weer een allervriendelijkste taxichauffeur die ons van alles vertelde. Na een ritje van een half uur komen we bij het hotel aan. De receptioniste heet Jasmina en checkt ons in. We krijgen kamer A1. Klinkt best sjiek, toch? Ze vertelt er dus ook even bij dat we de meest luxe suite hebben gekregen (voor de prijs van een normale tweepersoonskamer). Wij klagen niet! En inderdaad, een kamer van 55m2 met privé terras en twee badkamers. Vanavond verstoppertje spelen, dat is zeker!

We gaan zo de stad in voor een eerste verkenningronde, dus tot later!

Op de foto: ons hotel in Sarajevo

De eerste verkenning

Na even te hebben genoten van de heerlijke fauteuils in onze paradijselijke kamer, gaan we toch maar even een eerste rondje door de stad maken. Harold wil graag kijken of hij het gebouw nog kan vinden waar hij in 1999 een half jaar woonde. De oorlog was toen al voorbij, hij werd uitgezonden vanuit de Navo om mee te helpen aan de stabilisering. In bijna 20 jaar tijd is natuurlijk veel veranderd, dus of we het gebouw werkelijk hebben gevonden, is niet helemaal duidelijk. Hij vertelde dat hij elke dag van zijn slaapverblijf ongeveer 20 minuutjes moest lopen naar de Navo-containers die naast de toenmalige Amerikaanse ambassade zaten. Het zonnetje schijnt en ondanks dat het 'maar' 20 graden is, voelt het een stuk warmer. Het is redelijk rustig in de stad, wellicht omdat de Ramadan net is begonnen en het is nog niet echt weekend natuurlijk. De stad heeft veel oude gebouwen en mooie parkjes. Her en der komen we monumenten tegen die herinneren aan de oorlog van zo'n 25 jaar geleden. De wreedheid van die oorlog raakt me. Ook al besef ik meteen dat elke oorlog wreed is. Na wat zoeken vinden we dan toch het terrein waar destijds de containers stonden van de Navo. Het terrein is omheind door een grote witte muur, maar het hek staat wagenwijd open. Ik stel voor dat we even kunnen kijken of we het terrein op kunnen lopen, maar Harold wil eerst een stukje verder lopen. Hij vertelt dat hij destijds nog maar een dag in Sarajevo was en tijdens zijn werk 100 meter verderop de auto van de binnenlandse minister ontplofte. Dat heeft hij me toen niet verteld (misschien maar beter ook). Wel herinner ik me dat een week na zijn vertrek groots in de Telegraaf stond dat er bombardementen waren geweest in Sarajevo. Dat heeft even wat benauwde uurtjes opgeleverd, de communicatielijnen waren niet zo goed als tegenwoordig, dus het lukte niet zo snel om details te achterhalen. Toen ik Harold eenmaal had bereikt, vertelde hij dat het om bombardementen in het buurland Servië ging. Natuurlijk is dat minstens zo triest, maar het verhaal klopte gewoon niet en dat maakte ik me toen nogal kwaad over. Op het moment dat hij eraan toe is om het terrein op te lopen (als dat mag), is het hek dicht en is er niemand te beginnen. Gevalletje gemiste kans. Jammer!

Het valt ons op dat veel delen van de binnenstad nogal verpauperd zijn, de trams die er rondrijden, zien er helemaal uit alsof ze elk moment van ellende uit elkaar kunnen vallen. Het gaat economisch gezien slecht in dit land, veel werkloosheid en lage lonen. Maar de sfeer is gemoedelijk en we komen al wandelend veel Balkan schoons tegen: strak in de lak, veel make-up, maar tot in de puntjes verzorgd. We zoeken een koffiebar op (daar hebben ze er veel van) om even een drankje te drinken en een taartje te eten.

We kunnen hier zowel betalen met de lokale mark als met euro en de rekensom is eenvoudig, 1 euro is 2 mark (naja, 1,96 mark). Dus we besluiten gewoon overal met euro te betalen. De mensen in de bediening zijn vriendelijk en belangstellend, het toerisme in dit land neemt elk jaar toe. Ze weten hoe ze de toerist moeten ontvangen.

We trekken ons weer even terug in de hotelsuite en om 18.30u gaan we de stad weer in, op zoek naar een eettentje. Natuurlijk laten we ons weer even bijstaan door Tripadvisor die ons meldt dat redelijk dichtbij een bijzonder eettentje zit, Cakum Pakum. Harold navigeert ons er wandelend naar toe en eerlijk gezegd, we waren niet uit eigen beweging spontaan bij dit tentje naar binnen gestapt. Sterker nog, we waren waarschijnlijk het straatje niet eens in gelopen, het ziet er allemaal wat louche uit. Het restaurantje is net een antieke woonkamer met een allegaartje aan meubilair en een wand vol boeken en koffers. Er is plek voor nog geen twintig gasten.

De tafelkleedjes zijn niet echt schoon te noemen, maar de reviews over dit restaurant zijn lovend, dus we proberen het. De eigenaar is net zo druk met steeds naar buiten lopen en bij iemand in een auto zitten praten als met zijn gasten bedienen. Dat noemen we niet raar, maar bijzonder (zoals alleen juf Ank dat kan zeggen). Het stoort ons niet, het is, wel grappig eigenlijk. Hij lijkt wel adhd-er met zijn drukke gedrag. In de keuken kan de kokkin amper haar kont keren en we zien regelmatig donkere rookwolken omhoog stijgen, maar ze produceert overheerlijke gerechten.

Harold geniet van een heerlijke steak met pepersaus en ik van pasta met spinaziesaus. Pinnen kan hier niet, dus Harold besluit geld te halen, 1 minuut voordat het hoofdgerecht wordt opgediend. De eigenaar vertelt hem dat er 40 meter verderop een geldautomaat zit. Harold blijft veel langer weg en ondertussen staat het hoofdgerecht koud te worden. De andere gasten en de eigenaar beginnen zich zorgen te maken, waardoor ik me ook af begin te vragen of er iets aan de hand is. De sufferd heeft ook zijn telefoon laten liggen, dus bellen is ook geen optie. Gelukkig komt hij na een minuut of tien terug met Bosnische merken op zak (zo'n goede verkenner is hij dus toch niet ;o) en kunnen we eindelijk aan het hoofdgerecht beginnen. Voor een bijzonder lekker maaltje van beide een voor-, hoofdgerecht en alleen Harold een nagerecht tellen we 34 euro neer. We concluderen dat we het eens zijn met Tripadvisor, een aanrader!

Als we klaar zijn met eten, is het al donker buiten, we wandelen terug door de inmiddels zeer levendige winkelstraat, het is genoeg voor vandaag. Morgen hebben we nogal wat plannen, dus we kunnen de rust wel gebruiken.

Maximaal de toerist uithangen (deel 1)

Vanmorgen stonden we na het ontbijt om 10.00u klaar bij de afgesproken plek voor een gratis (en voor niets) wandeling met gids door de stad. Daar houden wij wel van. We realiseren ons terdege dat onze gids (Enes) natuurlijk wel een fooi verwacht aan het eind. Daar is hij zelf ook al binnen de eerste minuut heel duidelijk in, een fooi onder 5 mark (2,50 euro) is not done. Kom maar op, laat maar zien wat je waard bent! En dat doet hij. Hij voert eenpersoons toneelstukjes op en vertelt vol overgave over de geschiedenis van Sarajevo en het voormalige Joegoslavië. Hij laat ons de verschillende delen van de stad zien en we gaan zowaar in de stad een grens over, die tussen het Oostenrijks-Hongaarse deel en het Ottomaanse deel. Als je op de grens staat, zie je aan de ene kant de typische Oostenrijkse bouwstijl, zie hieronder

En aan de andere kant het Ottomaanse deel met veel marktjes, bazaars en eettentjes.

Een heel groot contrast. Tijdens de twee uur durende rondleiding toont hij ons de verschillende gebouwen van allerlei religies en neemt hij zijn eigen land en stad op de hak. Daar houden wij wel van. De stad is een mengelmoes van geloven en rassen en iedereen leeft vreedzaam naast elkaar. Die sfeer proef je ook. Maar de mensen zijn getraumatiseerd, Ook Enes is zelf schietschijf geweest op de beruchte 'Snipers alley', een brede en drukke straat (de enige grote weg in en uit Sarajevo waar lukraak op onschuldige mensen én kinderen werd geschoten. Hij werd niet geraakt, maar zo iets vergeet je natuurlijk je hele leven niet meer. Op zijn advies eten we cevapi (worstjes) bij een typisch eettentje en die smaken goed. Na de lunch even snel naar het hotel, opfrissen en door naar de volgende excursie.... laterz!

Maximaal de toerist uithangen (deel 2)

Om 14.00u stonden we alweer trappelend klaar voor onze volgende excursie, een uitstapje naar de beroemde 'Tunnel of Hope' en het restant van de bobsleebaan die in 1984 is gebruikt bij de Olympische Spelen. Deze keer werden we begeleid door Ermina, een groentje. In de ochtend hadden we natuurlijk Enes gehad en die maakte er een feestje van. Ermina sprak veel minder goed Engels waardoor ze drukker was met nadenken en teksten meer opdreunde dan vertelde. We hadden een groep van 6 toeristen en werden vervoerd in een busje incl. chauffeur. Onze eerste bestemming: de tunnel. Onderweg zagen we veel huizen waar de kogelgaten nog in de muur zaten.

Foto: de kogelgaten in de muur, op de grond zie je de 'Bosnische roos', deze zie je overal in de stad. Ter herdenking aan het bloedvergieten en de granaten met hun scherven.

Sarajevo is aan alle kanten omsloten door bergen. En tijdens de bezetting stond op alle bergen geschut van de Servische vijand die lukraak op de stad schoot. Het enige deeltje van de stadsrand dat onder de VN viel en een uitweg uit de stad bood, was het vliegveld. De inwoners konden moeilijk het vliegveld oversteken, dus werd er besloten een tunnel te bouwen. Dit werd gedoogd door de Serven. Via deze tunnel van 800 meter kon men voedsel (en stiekem ook wapens) de stad in transporteren. 1 meter breed en 1,60 meter hoog, dus hurkend een tochtje afleggen met zwaar beladen bepakking was geen pretje.

Daarna de berg op, naar de bobsleebaan. Bovenop de berg heb je goed uitzicht op de stad en dan pas realiseer je je goed hoezeer de stad één groot en makkelijk doelwit was voor de Serven. Want als de stad zich overgaf, zou de rest van het land dat ook wel doen, redeneerden de Serven. Hoe benauwend moet het wel niet hebben gevoeld voor de bewoners dat ze continu werden bekeken en een levende schietschijf waren.

Bij de bobsleebaan kregen we de keuze: of de baan naar beneden lopen (1,3 km) of eventjes kijken. We kwamen er als groep niet helemaal uit, dus werd besloten dat we eventjes gingen kijken en daarna door. Ik liep voorop een stukje naar beneden en Harold riep dat ik tot de eerste bocht mocht en daarna terug. Vond het wel jammer, was echt leuk om op die baan te lopen, maar okay, ik liep weer terug. Maar passeerde twee groepsgenoten op de terugweg, een Fransman en een Oostenrijkse oudere dame die praatte met het beroemde Arnold Schwarzenegger accent, was vast zijn moeder. Zij was er in de ochtend ook bij en toen vond ik haar al irritant, ze heeft wat moeite met die 70cm persoonlijke ruimte die mensen graag om zich heen hebben, ze staat meteen neus aan neus met je en vindt overal wel wat van. Eenmaal weer boven gekomen, waren het busje, de chauffeur en Ermina er niet meer. Mevrouw Schwarzenegger kwam ook een paar minuten na mij weer terug, we misten alleen de Fransman nog. Tsja. Dan maar op de plek blijven. Daar zaten we dan met zijn vieren. Na een kwartier wachten besloot Harold dan toch maar via de weg naar beneden te lopen. Toen waren er nog maar drie. En het duurde allemaal best lang. Dus ik gooide alvast een balletje op wie van ons drie we als eerste gingen opeten. Een zeer overgewichtige Australische dame gooide eerst nog even een mandarijntje in de strijd :o). Gelukkig is het niet zover gekomen en na een half uurtje kwam het busje weer terug. Ermina helemaal in de stress terwijl het gewoon een gevalletje miscommunicatie was en mevrouw Schwarzenegger ging weer eens 'in your face' dicht bij haar staan om Ermina wel eens te vertellen wat ze fout had gedaan. Daar hou ik niet zo van, dus heb Ermina gerustgesteld, het was immers allemaal goed gekomen en er is niets gebeurd. Even later gaf ze toe dat dit nog maar haar tweede keer was dat ze meeding met deze excursie. Heb haar maar niet verteld dat het eraf droop. Daarna nog even langs de een na grootste Joodse begraafplaats ter wereld. Tsja, een groot veld met allemaal oude graven. Sommige gebroken door de bombardementen. En ook een goede hondenuitlaatplaats, merkten we aan de eigenaren met hond aan de lijn.

Ondanks een wat onkundige gids hebben we genoeg gezien, gelezen en gehoord over de geschiedenis van deze toch wel mooie en multiculturele stad.

Hvala, Sarajevo!

Gisteravond op aanraden van Ermina weer een Bosnisch eettentje opgezocht en ik moet eerlijk bekennen... ik ben en word geen fan van de Balkan keuken. Vooral heul veel vlees en een beetje te flauw voor me. Vanmorgen nog een wandelingetje voor de boeg, het gele bastion dat een mooi uitzicht op de stad biedt. Maar de weg ernaar toe is een redelijk pittige klim. Gelukkig hebben we weer een goed ontbijt achter de kiezen, dus al fluitend en zingend gaan we op pad. Helaas is Harold zijn 'mojo' kwijt, pas na enkele omzwervingen (en onnodige klimweggetjes) vinden we eindelijk het bastion. Het bastion zelf is niet meer dan een ruïne waar bovenop een café is gebouwd, maar het biedt inderdaad een mooi uitzicht op de stad. Elke avond wordt hier (alleen tijdens Ramadan) bij zonsondergang een kanon afgeschoten ten teken dat de moslims mogen eten.

Daarna nog even door de stad geslenterd, naar de verschillende markten. Nog even een lunchje gepakt op het plein bij deze mooie kathedraal.

Om net iets voor drieën innig afscheid genomen van onze nieuwste besties Jasmina en Danijela van de receptie. We hebben immers de mooie suite en vandaag ook nog eens de late check out aan deze twee schatjes te danken. En mocht je Sarajevo bezoeken, dit hotel zit zo lekker in het centrum. Rustig en overal toch heel dichtbij (bijvoorbeeld de kathedraal op bovenstaande foto).

Dus hvala (bedankt) Sarajevo! Verder reikt mijn Bosnische vocabulaire overigens ook niet.

Bedankt voor het meelesen en wellicht tot een volgende keer!

Groetjes,

Harold & Renate